

Edukacja globalna na zajęciach z języka polskiego

Świat staje się w ostatnich latach coraz mniejszy, ale też coraz bardziej skomplikowany. Cały czas stawia przed ludźmi, także młodymi, nowe wyzwania. Lekcje języka polskiego powinny być miejscem, w którym młody człowiek uczy się czytać i rozumieć świat, aby w rezultacie znaleźć własne miejsce, zdefiniować swoją postawę wobec siebie i innych. Takie rozumienie przedmiotu wręcz wymaga od nauczyciela wprowadzania na lekcje tematyki globalnej.

Zagadnienia edukacji globalnej na języku polskim nie stanowią dodatkowego materiału w programie nauczania. Nie są to dodatkowe treści, które nauczyciel powinien omówić i sprawdzić. Proponujemy wprowadzać perspektywę globalną podczas omawiania utworów z kanonu lektur i podręcznika, podczas ćwiczeń stylistycznych, podczas doskonalenia i uczenia różnych form wypowiedzi. Podane niżej przykłady są tylko propozycjami i inspiracją. Również zagadnienia z podstawy programowej nie są jedynymi, które na takich lekcjach można zrealizować.

Propozycja 1: Omawiając obraz „Upadek Ikara” Petera Bruegel’a i wiersz „Prawa i obowiązki” Tadeusza Różewicza zachęć uczennice i uczniów do dyskusji na temat stosunku mieszkańców Europy do problemu migracji.

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

4. Wartości i wartościowanie. Uczeń:

1) ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm, tolerancja – nietolerancja piękno – brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach;

Propozycja 2: Omawiając mitologię grecką (np. powstanie świata) zachęć uczennice i uczniów do przeczytania mitów innych kultur. Wspólnie poszukajcie podobieństw i różnic.

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

3. Interpretacja. Uczeń:

1) przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją;

Propozycja 3: Ucząc pisanie rozprawki wykorzystuj tematy związane z edukacją globalną, np.:

- Czy handel międzynarodowy może być etyczny?
- Od kogo zależy jakość życia w krajach globalnego Południa?
- Czy emigracja jest zawsze wyjazdem do ziemi obiecanej?

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym
III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne w następujących formach gatunkowych: urozmaicone kompozycyjnie i fabularnie

opowiadanie, opis sytuacji i przeżyć, zróżnicowany stylistycznie i funkcjonalnie opis zwykłych przedmiotów lub dzieł sztuki, charakterystyka postaci literackiej, filmowej lub rzeczywistej, sprawozdanie z lektury, filmu, spektaklu i ze zdarzenia z życia, rozprawka, podanie, życiorys i CV, list motywacyjny, dedykacja; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada;

Propozycja 4: Przygotujcie i przeprowadźcie debatę na temat związany z edukacją globalną:

- Co to jest odpowiedzialna pomoc?
- Dlaczego łamanie praw człowieka jest zagrożeniem demokracji?
- Dlaczego powinniśmy dbać o właściwe gospodarowanie zasobami naturalnymi?

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym
III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie. Uczeń:

5) Uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi;

Propozycja 5: Wykorzystując fragmenty utworów polskich pisarzy mówiących o Afryce (Henryk Sienkiewicz, Ryszard Kapuściński) przeprowadź lekcję o wizerunku Afrykanina w tych lekturach.

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

3. Interpretacja. Uczeń:

1) przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją;

2) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;

4. Wartości i wartościowanie. Uczeń:

3) dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość.

Propozycja 6: Poproś uczennice i uczniów o przygotowanie wypowiedzi na temat wizerunków przedstawicieli Południa w filmach i serialach.

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

4. Wartości i wartościowanie. Uczeń:

1) ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm, tolerancja – nietolerancja, piękno – brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach;

3) dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość.

Propozycja 7: Podczas lekcji, na których omawiane są związki człowieka z naturą zachęć uczennice i uczniów do dyskusji na temat zależności człowieka od natury, wpływu zmian klimatycznych na życie ludzi w krajach Północy i Południa.

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

4. Wartości i wartościowanie. Uczeń:

2) omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;

Propozycja 8: W ramach doskonalenia umiejętności pisania listu oficjalnego zaproponuj uczennicom i uczniom napisanie listu do wybranego lokalnego polityka z pytaniem o to, jakie działania podejmuje Polska w krajach Południa.

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym
III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie. Uczeń:

2) stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;

Propozycja 9: Podczas lekcji poświęconych epoce i ideałom pozytywizmu (np. podczas omawiania nowel Henryka Sienkiewicza czy Elizy Orzeszkowej) porozmawiajcie o tym, jakie problemy dziewiętnastowiecznej Europy są obecne w krajach globalnego Południa. Jakie działania mogą podjąć uczennice i uczniowie?

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

4. Wartości i wartościowanie. Uczeń:

1) ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm, tolerancja – nietolerancja, piękno – brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach;

2) omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;

Propozycja 10: Opracujcie projekt społecznej kampanii reklamowej na temat związany z edukacją globalną.

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

2. Samokształcenie i docieranie do informacji. Uczeń:

1) samodzielnie dociera do informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz w wypowiedziach ustnych;

Propozycja 11: Zachęć uczennice i uczniów do przeprowadzenia wywiadów z imigrantami

mieszkającymi w naszym państwie.

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym
III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne w następujących formach gatunkowych: urozmaicone kompozycyjnie i fabularnie opowiadanie, opis sytuacji i przeżyć, zróżnicowany stylistycznie i funkcjonalnie opis zwykłych przedmiotów lub dzieł sztuki, charakterystyka postaci literackiej, filmowej lub rzeczywistej, sprawozdanie z lektury, filmu, spektaklu i ze zdarzenia z życia, rozprawka, podanie, życiorys i CV, list motywacyjny, dedykacja; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada;

4) dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze (umiejętnie formatuje tekst, dobiera rodzaj czcionki według rozmiaru i kształtu, stosuje właściwe odstępy, wyznacza marginesy i justuje tekst, dokonuje jego korekty, jednocześnie kontrolując auto korektę), poprawia ewentualne

Propozycja 12: Wykorzystaj wiersze poetów globalnego Południa jako konteksty do omawiania poezji polskiej i europejskiej. Wspólnie poszukajcie podobieństw i różnic.

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym
II Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

2. Analiza. Uczeń:

1) przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;

4) wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (neologizmów, archaizmów, zdrobnień, zgrubień, metafor), składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań i równoważników), fonetyki (rymu, rytmu, wyrazów dźwiękonaśladowczych);

Propozycja 13: Podczas omawiania „Syzyfowych prac” Stefana Żeromskiego zachęć uczniów do poszukania informacji na temat dostępu do edukacji dzieci w krajach globalnego Południa.

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

4. Wartości i wartościowanie. Uczeń:

2) omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;

Propozycja 14: Podczas omawiania „Folwarku zwierzęcy” George’a Orwella porozmawiaj z uczniami o prawach człowieka i ich przestrzeganiu w krajach Północy i Południa.

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

4. Wartości i wartościowanie. Uczeń:

2) omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;

Propozycja 15: Poproś uczennice i uczniów o napisanie referatu lub przemówienia na temat ważnej postaci związanej z krajami globalnego Południa.

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym
III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Mówienie i pisanie. Uczeń:

2) stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;

Propozycja 16: Omawiając gatunki publicystyczne wykorzystuj te związane tematycznie z edukacją globalną.

Nawiązanie do podstawy programowej języka polskiego na III etapie edukacyjnym
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

1. Czytanie i słuchanie. Uczeń:

10) rozróżnia gatunki publicystyczne prasowe, radiowe i telewizyjne (artykuł, wywiad, reportaż);

Autorka: Inga Opas

Materiał pomocniczy do modułu 2 z kursu internetowego „Edukacja globalna z klasą” realizowanego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej